

دانشگاه الزهرا

دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته توسعه اقتصادی و برنامه ریزی

عنوان:

تاثیر سرمایه انسانی بر رشد اقتصادی در ایران (۱۳۷۵ - ۱۳۴۵)

استاد راهنما: جناب آقای دکتر احمد یزدان پناه

استاد مشاور: سرکار خانم دکتر زهرا افشاری

دانشجو: فاطمه مهدی پور تملی

بهمن ماه ۱۳۸۰

چکیده:

با توجه به اهمیت قابل توجه سرمایه انسانی در پیشرفت اقتصادی و نقش آن در الگوهای رشد، ضرورت سرمایه گذاری روی این مهم بیشتر احساس می شود. از سوی دیگر لازم است بین سرمایه گذاری و بازدهی حاصل شده تناسب وجود داشته، و نحوه صرف منابع در مقاطع و سطوح مختلف آموزش حائز اهمیت بوده و باید این سرمایه گذاری ها از بعد اقتصادی نیز مقرون به صرفه باشد. چنانچه مشکلاتی در این زمینه وجود دارد باید به شناسایی و رفع آن اهتمام ورزید. این تحقیق با استفاده از ابزارهای کمی و تحلیلی نسبت به بررسی نقش سرمایه انسانی در رشد اقتصادی پرداخته است. لازم بود که در ابتدا به تعریفی روشن از این دو مقوله (سرمایه انسانی و رشد) بر اساس دیدگاه های نظری و همچنین شرایط عینی جامعه دست یافت. لذا ضمن بررسی مبانی نظری سرمایه انسانی و رشد اقتصادی در فصل اول، مسائل و مشکلاتی که از دیدگاه نظری، در زمینه سرمایه انسانی پیش روی کشورها قرار گرفته است. در فصل دوم مورد توجه قرار گرفته

است. در فصل سوم با استفاده از تجربه به دست آمده برای برخی از کشورها، مسائل پیش روی سرمایه انسانی در ایران و علل و عوامل تشکیل و گسترش آن مورد بررسی قرار گرفته است. در فصل چهارم با استفاده از یک مدل اقتصاد سنجی تاثیر سرمایه انسانی در رشد اقتصادی کشور برای یک دوره سی ساله (۵۷ - ۱۳۴۵) اندازه گیری شده، و در قالب سناریوهای مختلف به تاثیر هر یک از متغیرهایی که می توانستند نقش سرمایه انسانی را برجسته نمایند پرداخته شده است. متغیرهای به کار گرفته شده در این مدل عبارتست از: تولید ناخالص داخلی غیر نفتی، سرمایه فیزیکی، نیروی کارشاغل (به تفکیک نیروی کار متخصص و غیر متخصص)، سرمایه انسانی (با استفاده از معیار متوسط تحصیلات شاغلین) و بهره وری نیروی کار. نتایج بدست آمده از طریق کشش های بلند مدت و کوتاه مدت تولید بیانگر وجود هم انباشتگی میان متغیرها بوده و اهمیت تاثیر سرمایه انسانی بر رشد اقتصادی را نشان می دهد.

فهرست مطالب

چکیده

فصل اول: چارچوب نظری رشد اقتصادی و سرمایه انسانی

مقدمه

بخش اول: مبانی تئوریک

۱-۱-۱ رشد اقتصادی

۱-۱-۲ مفهوم سرمایه انسانی

۱-۱-۳ دیدگاه اقتصاد دانان کلاسیک در رابطه با آموزش

۱-۴-۱ دیدگاه اقتصاد دانان نئوکلاسیک درباره اهمیت اقتصادی آموزش

۱-۵-۱ دیدگاه اقتصاد دانان معاصر در رابطه با نقش آموزش و سرمایه انسانی

بخش دوم: بررسی سرمایه انسانی از بعد اقتصادی

۱-۲-۱ سرمایه گذاری در سرمایه انسانی

۱-۲-۲ بهینه سازی پویا

۱-۲-۳ سرمایه گذاری در مقابل مصرف

بخش سوم: آموزش و پرورش و اهمیت آن در ایجاد سرمایه انسانی
۱-۳-۱ مشکلات مربوط به آموزش و پرورش در کشورهای در حال توسعه
خلاصه و نتایج

فصل دوم: پیشینه مدل‌های تدوین شده در رابطه با سرمایه انسانی

مقدمه

بخش اول: مدل رشد سولو

۲-۱-۱ رشد از طریق انباشت سرمایه

۲-۱-۲ پیش بینی های مدل

۲-۱-۳ رشد در بهره وری چند عامل

۲-۱-۴ ارائه مطلب از طریق نمودار

۲-۲ مدل رشد رومر

۲-۲-۱ مفروضات

۲-۲-۲ پویایی اقتصاد

۲-۲-۳ نتایج ضمنی

نتایج ضمنی کیفی

نتایج کمی

۲-۲-۴ بازده فزاینده

۲-۲-۵ کاربرد عینی: انباشت سرمایه فیزیکی و انسانی و تفاوت درآمد کشورهای مختلف

۲-۳ روبرت بارو

۲-۳-۱ چارچوبی برای تحلیل تجربی رشد

۲-۳-۲ یافته های تجربی در رابطه با رشد و سرمایه گذاری در کشورهای مختلف

سطح GDP سرانه

مصرف دولت

قانونمندی جامعه

دموکراسی

نرخ تورم

نرخ زاد و ولد

نرخ سرمایه گذاری

بهبود رابطه مبادله

آموزش

۲-۳-۳ نتایج ضمنی مطالعات بین کشوری

۲-۴ گری بکر و تخصیص بهینه زمان

۲-۴-۱ مفروضات مدل

خلاصه و نتایج

فصل سوم: گسترش سرمایه انسانی در ایران: علل، موانع و مشکلات

بخش اول - سرمایه انسانی از دیدگاه فرصت های جمعیت شناختی در ایران

۳-۱-۱ مقدمه

۳-۱-۲ ساختار جمعیت، سرمایه انسانی و رشد اقتصادی

۳-۱-۳ نرخ زاد و ولد و ساختار شغلی

۳-۱-۴ خانواده و سرمایه انسانی

۵-۱-۳ انگیزه های والدین و علائم بازار کار

بخش دوم: منابع طبیعی، آموزش و رشد اقتصادی

۱-۲-۳ مقدمه

۲-۲-۳ چهار کانال انتقال

۳-۲-۳ توجه بیشتر به آموزش

خلاصه و نتایج

فصل چهارم: تخمین تابع تولید با تاکید بر نقش سرمایه انسانی

۱-۴ مقدمه

۲-۴ روش شناسی رویکرد نوین اقتصاد سنجی سربهای زمانی

۳-۴ تحلیل داده ها

۱-۳-۴ جامعه آماری

۲-۳-۴ تعریف متغیرهای مدل

الف - متغیر تولید ناخالص داخلی غیر نفتی

ب - متغیر موجودی سرمایه فیزیکی

ج - متغیر نیروی شاغل متخصص و غیر متخصص

د - متغیر تحصیلات عالی نیروی کار شاغل متخصص

ه - فاکتور ضریب یا نرخ کاربرد

و - عامل بهره وری نیروی کار

۴-۴ بررسی مانایی داده ها

۵-۴ تحلیل نتایج

سناریوی اول

سناریوی دوم

سناریوی سوم

سناریوی چهارم

سناریوی پنجم

فصل پنجم: خلاصه، نتایج و پیشنهادات

خلاصه و نتیجه گیری

پیشنهادات

منابع